

Identifying Obstacles Affecting the Development of Child Tourism in Rasht

Kobra Mahmodi¹, Roshan Babae Hemati², Mehdi Hesam³

1. Department of urban planing, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran

Email: mahmodi@gmail.com

2. Guilan Research Center, University of Guilan, Rasht, Iran

Email: r.babae@guilan.ac.ir

3. (Corresponding Author) Department of Urban Planing, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran

Email: mhesam@guilan.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:

Research Paper

Article History:

Received:

30 November 2025

Received in revised form:

12 February 2026

Accepted:

9 March 2026

Available online:

10 April 2026

Keywords:

Creative Food City,

Brand,

Environmental Advertising,

Rasht City.

ABSTRACT

In recent years, child tourism has garnered the attention of experts and planners due to the significance of childhood and the impact of tourism on the development of children's personalities. Therefore, this study examines the factors affecting the development of child tourism in Rasht, as one of the most important tourist destinations in Iran. This research was conducted with an applied objective, utilizing a descriptive survey method and a cross-sectional field study approach. The present study was conducted in two qualitative and quantitative parts. In the first part, the objective was to identify obstacles to the development of child tourism in Rasht, which was achieved by conducting interviews with 23 experts from the General Directorate of Cultural Heritage, Tourism, and Handicrafts of Guilan Province, travel agency employees, and tourists entering Rasht until the theoretical saturation stage was reached. The obtained data were analyzed using the basic method and in MAXQDA software. In the second part, the statistical population consisted of tourists, from whom 384 were randomly selected as a sample to complete the questionnaire. The results showed that from the experts' point of view, the factors affecting child tourism in Rasht fall into 5 categories as economic, socio-cultural, environmental, managerial, and infrastructural. Additionally, from the tourists' perspective, safety and security, as well as managerial, infrastructural, economic, environmental, social, and cultural components, are important priorities in child tourism.

Citation: Mahmodi, K., Babae Hemati, R., & Hesam, M. (2026). Identifying Obstacles Affecting the Development of Child Tourism in Rasht. *Journal of Urban Tourism*, 13 (1), 93-107.

<http://doi.org/10.22059/jut.2025.386239.1247>

© The Author(s)

This is an open access article under the CC BY NC license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

Today, in many countries, the tourism industry is recognized as a key source of income, employment, private sector growth, and infrastructure development. One of the target groups that has recently received attention in tourism is children and adolescents, and they are referred to as child tourism. Child tourism is very important from the perspective of developed countries because it is considered a type of human development. Travel spaces have much more profound effects on children than on adults. Effects that may seem simple on the surface are deep and rooted, and this can be observed in the memories that children carry after their travels. On the other hand, a child who does not experience purposeful travel in his childhood, with all his interests and tastes, is less likely to be an individual tourist who travels with a purpose, knows the destination, understands the environment, enjoys the trip based on his purpose, and acts positively and effectively upon his return. Perhaps it is better to say that when a child's childhood structure is not properly formed in relation to the environment, travel, nature, and the child's personal identity, he cannot take steps towards sustainable development as an individual or citizen in adulthood. Rasht was one of the 12 pilot cities as a child-friendly city in the country in 2010. A child-friendly city is a new approach to urban planning that, by addressing children in the city and considering them as full citizens, seeks to provide a favorable and suitable space for children to grow and develop, as well as create a suitable environment for forming lasting memories. Rasht, with its numerous natural, historical, and cultural attractions, has been working towards achieving this goal by creating special spaces for children and adolescents in recent years. Therefore, the purpose of the present study is to investigate the factors affecting child tourism in Rasht.

Methodology

The present study is an applied research in terms of its purpose and a descriptive research in terms of its method and nature, and is considered cross-sectional in terms of its period. The method used in this study combines library, field, and survey research methods. The statistical population of this study, comprising the qualitative and interview parts, consists of 23 employees from the General Department of Cultural Heritage, Handicrafts, and Tourism of Guilan Province, employees of travel agencies, and tourists entering the city of Rasht who have a child under the age of 18. Additionally, the quantitative part of this study includes the statistical population of all parents (tourists) entering Rasht. Sampling was conducted using a convenience method, and participants were randomly selected from among these individuals. Thus, 385 people were selected as the statistical sample of this study. The collected data were analyzed using descriptive statistics (frequency distribution tables and graphs) and inferential statistics. In the qualitative section, the grounded theory method and MAXQDA software were used to analyze the data. First, open coding was performed. Then, concepts were created by combining the initial codes, and finally, categories were extracted and analyzed. In the next section, the presented components were comprehensively and accurately tested by quantifying them based on a questionnaire. In the quantitative section, descriptive statistics and SPSS26 software were used to prioritize these components.

Results and discussion

In order to identify and explain the obstacles to the development of child tourism in Rasht, interviews were conducted with 23 people in three groups: experts, tourists, and business investors. Most of the interviews were conducted in person, while a small number were conducted virtually due to limited access to individuals. The interviews proceeded to the theoretical saturation stage, at which point the interviewees expressed no new issues. During the interview process, the conversations were conducted openly, and the interviewees expressed their opinions and thoughts. The results obtained from the interviews were entered into the MAXQDA software and categorized into 120 codes, classified in the relevant tables. After merging similar codes, different frequencies were identified, and similar concepts were grouped into a single code. In total, the number of categories obtained was 5, under the titles of economic, social, environmental, management, and infrastructure, and the concepts obtained

comprised 23 indicators. According to the results of the binomial test, they have an impact on the design of children's tourism packages. Regarding the economic indicator, 66 percent of the respondents believe that it has an impact greater than average, i.e. 3, on children's tourism. In the social and cultural indicator, 241 people, or 65 percent, believed that the impact was greater than average. In the environmental, safety, and security index, 63% of respondents gave a score of 3 or higher. In the infrastructure and management index, 61 and 62%, respectively, chose more than 3.

Conclusion

Tourism is a journey that is carried out with the motive of traveling and the purpose of enjoyment, recreation and relaxation. Tourism is one of the fastest growing economic sectors. Leading countries in this dimension of economic activities annually allocate a major share of the income from the arrival of tourists. There is no age requirement in tourism, therefore children can be considered tourists. Children are among those social groups that have not received much attention in tourism to meet their present and future needs and special demands. Children, who are considered to be supportable members of society, are often present with their families on many trips and can have a great influence on their parents; whether in deciding on the destination or in the activities they do there. In the course of expanding the discourse of tourism for all, today child tourism is recognized and accepted as an important part of tourism, however, child tourism is a new and emerging issue that has received less attention. In this type of tourism, efforts are made to respond to children's needs for tourism as an activity worthy of attention, taking into account the special considerations of children. In this regard, little research has been done in the field of child tourism and the factors affecting it. Therefore, this study was conducted with the aim of investigating the factors affecting child tourism in the city of Rasht.

The results showed that from the perspective of experts in this field, the effective indicators in the development of child tourism fall under 5 categories of core factors: economic, socio-cultural, environmental, management and infrastructure. Also, from the perspective of tourists, safety and security, management, infrastructure, economic, environmental, social and cultural components are among the important and considered priorities in child tourism. In explaining the results, it should be stated that one of the most important pillars of the development of child tourism in the country, in addition to the aesthetic feeling of children and the economic factor that is the foundation of tourism design and development in all areas, is to consider social security and maintain the safety and health of children and observe safety standards in the design of tourism spaces. Another component is the social factor. In this case, since the tourism industry is a socio-environmental process and the presence of child tourists in the family and participation with the community of other tourists and the host community occurs, the existence and observance of social and cultural criteria provide the basis for child satisfaction and the development of this type of tourism. Attention to environmental factors is also another influential component in the design and development of child tourism packages. In this regard, it should be said that child-friendly spaces mainly seek to create a suitable environment in tourism environments for entertainment and recreation, education, intellectual and social development of these people, which should be free from any environmental issues and problems, including air and water pollution, soil pollution, noise pollution and the use of environmentally destructive pollutants. Another important component is the management component. In general, the management of the tourism industry in any region requires the development of a management plan appropriate to the ecological, economic and social characteristics of that region, which helps to manage tourism, facilities and amenities related to it. Therefore, attention to management issues in the macro and governmental fields and the adoption of policies in the field of child tourism are very vital. Regarding the existence of the necessary infrastructure, it should be said that every society in every field needs appropriate software and hardware facilities to meet its needs. In the field of child tourism, urban facilities and services, as well as the existence of infrastructure in the field of entertainment and child tourism, are basic prerequisites. According to the results of the research, it is suggested that tourism activists, including tourism offices, should help the prosperity of child tourism by organizing various tourism tours, especially cultural and nature tours, in accordance with the

needs of children in places such as nature or museums and historical monuments, and organizing important events and happenings for children, including storytelling, children's games, painting or sculpture, etc. Also, by preparing and compiling a long-term plan and adopting the necessary policies and also observing international standards in the field of child tourism, it is possible to develop this part of tourism in the country's tourist areas.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

شناسایی موانع تأثیر گذار بر توسعه گردشگری کودک در شهر رشت

کبری محمودی^۱، روشن بابایی همتی^۲، مهدی حسام^۳

۱- گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. رایانامه: mahmodi@gmail.com

۲- پژوهشکده گیلان شناسی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. رایانامه: r.babaee@guilan.ac.ir

۳- نویسنده مسئول، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. رایانامه: mhesam@guilan.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

در سال‌های اخیر گردشگری کودک با توجه به اهمیت سنین کودکی و تأثیرات گردشگری بر شکل‌گیری شخصیت کودکان مورد توجه متخصصان و برنامه‌ریزان قرار گرفته است. از این رو در این پژوهش بررسی عوامل تأثیرگذار بر توسعه گردشگری کودک در شهر رشت به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مقصدهای گردشگری ایران پرداخته شده است. این تحقیق بر اساس هدف کاربردی، از نظر روش توصیفی پیمایشی و با استفاده از روش مطالعه میدانی و به شکل مقطعی انجام شد. پژوهش حاضر در دو قسمت کیفی و کمی انجام گردید. به این صورت که در بخش نخست، هدف شناسایی موانع توسعه گردشگری کودک در شهر رشت بوده که به‌وسیله انجام مصاحبه با تعداد ۲۳ نفر از کارشناسان اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی استان گیلان، کارمندان آژانس‌های مسافرتی و گردشگران ورودی به شهر رشت تا مرحله اشباع تئوریک انجام شد. داده‌های حاصله با استفاده از روش بنیانی و در نرم‌افزار مکس کیودا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. بودند. در قسمت دوم که هدف بررسی عوامل تأثیرگذار بر توسعه گردشگری کودک بوده، جامعه آماری گردشگران بودند که تعداد ۳۸۴ نفر از آنان به‌عنوان نمونه جهت تکمیل پرسشنامه به شکل تصادفی انتخاب شدند. نتایج نشان داد از دیدگاه خبرگان عوامل تأثیرگذار بر گردشگری کودک در شهر رشت تحت ۵ دسته عوامل اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، زیست‌محیطی، مدیریتی و زیرساختی قرار دارند. همچنین از دیدگاه گردشگران نیز مؤلفه‌های ایمنی و امنیت، مدیریتی، زیرساختی، اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی و فرهنگی از اولویت‌های دارای اهمیت در گردشگری کودک می‌باشند.

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۴/۰۹/۰۹
تاریخ بازنگری:
۱۴۰۴/۱۱/۲۳
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۴/۱۲/۱۸
تاریخ چاپ:
۱۴۰۵/۰۱/۲۱

واژگان کلیدی:

توسعه گردشگری،
گردشگری کودک،
شهر رشت.

استناد: محمودی، کبری؛ بابایی همتی، روشن و حسام، مهدی. (۱۴۰۵). شناسایی موانع تأثیرگذار بر توسعه گردشگری کودک در شهر رشت. مجله گردشگری شهری، ۱۳ (۱)، ۹۳-۱۰۷.

<http://doi.org/10.22059/jut.2025.386239.1247>

مقدمه

امروزه، در بسیاری از کشورها، صنعت پویای گردشگری منبع اصلی درآمد، اشتغال، رشد بخش خصوصی و توسعه زیربنایی شناخته شده است. این صنعت به علت مواجهه با انسان‌ها و نیازهای متفاوت آنان شامل انواع گوناگونی است که با گروه‌های هدف مختلفی نیز مواجه می‌باشد. یکی از گروه‌های هدف و تازه مورد توجه قرار گرفته در گردشگری، کودکان و نوجوانان می‌باشند و در مورد آنان از گردشگری کودک صحبت می‌شود (Nogrohu, 2019; Wu et al, 2019; Desforges, 2000). صندوق بین‌المللی اورژانس کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف) افراد زیر ۱۸ سال را به عنوان کودک در نظر می‌گیرد (UNICEF, 2021). در همین حال، شوکسیا (۲۰۱۸) اشاره می‌کند که کلمه «کودکان» به کسانی اطلاق می‌شود که در دوره پیش‌دبستانی یا دبستان هستند و به معنای سن ۰-۱۴ سالگی است. کودکان همواره نیاز به کشف و تجربه زیبایی‌های جهان هستی دارند و گردش و سفر هدفمند آنان بر روی این کره خاکی می‌تواند به بیشتر سؤالاتشان پاسخ قابل قبولی بدهد و در این راستا "گردشگری کودک" شاید بهترین گزینه برای کودکان کنجکاو و علاقه‌مند به سفر باشد (مهاجر و همکاران، ۱۳۹۷). گردشگری کودک به دلیل آن که نوعی توسعه انسانی محسوب می‌شود، از منظر کشورهای پیشرفته حائز اهمیت بسیار است (وو و همکاران، ۲۰۱۹). بسیاری از محققان با تکیه بر نقش کودکان و جوانان به عنوان شهروندان فعال، از اهمیت داشتن تجربیات معتبر در کودکان و جوانان، درگیر شدن در مسائل مربوط به زندگی واقعی در متن طبیعت، بررسی مشکلات و اقدام در این زمینه دفاع می‌کنند (Chawla, 2015). حضور این گروه اجتماعی در سفرها و تورها، فرصت بی‌نظیری برای تجربه باهم بودن و مواجهه با محیط پیرامون را پدید می‌آورد (Jirasque et al, 2017). در این راستا، شهر رشت یکی از ۱۲ شهر پایلوت به عنوان شهر دوستدار کودک در سال در کشور ۱۳۹۹ است. شهر دوستدار کودک رویکردی نوین در برنامه‌ریزی شهری است که با مخاطب قرار دادن کودکان در سطح شهر و قلمداد نمودن آن‌ها به عنوان یک شهروند کامل در پی فراهم کردن فضایی مطلوب و درخور کودکان در جهت رشد و بالندگی و تأمین محیطی مناسب برای خلق خاطراتی شیرین برای آن‌ها است (تقوایی و رضایی، ۱۳۹۹: ۶۲). شهر رشت با داشتن جاذبه‌های طبیعی، تاریخی، فرهنگی فراوان در این سال‌ها تلاش نموده با طراحی فضاهای ویژه کودکان و نوجوانان در راستای تحقق این هدف حرکت نماید، لذا هدف از پژوهش حاضر، بررسی عوامل تأثیرگذار بر گردشگری کودک در شهر رشت می‌باشد.

گردشگری کودک از جمله موضوعاتی است که تاکنون در گردشگری مورد توجه زیادی به‌قرار نگرفته است. در این زمینه چند مورد از پژوهش‌های حوزه گردشگری کودکان در پژوهش‌های داخلی و خارجی اشاره می‌شود. مهاجر و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی و شناسایی مؤلفه‌های کلیدی گردشگری خلاق کودک محور در شهر اصفهان پرداختند. نتیجه تحقیق آن‌ها نشان داد پنج مؤلفه فرآیند سفر، محیط، نیازهای کودکان، خلاقیت و ذی‌نفعان عوامل اصلی تأثیرگذار بر گردشگری خلاق کودک هستند. اسعدی و همکاران (۱۳۹۹) به شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های توسعه گردشگری کودک از منظر ویژگی‌های فرهنگی، زیرساختی و ظاهری مقصد (مورد مطالعه: شهر یزد) پرداختند. کروی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان طراحی یک مدل تحلیلی نگرش گردشگری کودکان در جهت توسعه اجتماعی از طریق سرمایه‌های ناملموس به این نتیجه رسیدند که دوره کودکی از لحاظ شکل‌گیری هویت فردی و اجتماعی دارای اهمیت می‌باشد. لی و همکاران (۲۰۲۳) پژوهشی به عنوان "معنی سفر: حکایت‌هایی از کودکان" از طریق مصاحبه با کودکان ۳ تا ۱۶ ساله بر اساس تحلیل نشانه‌شناختی انجام دادند و به این نتیجه رسیدند که تجارب گردشگری خانوادگی کودکان شامل ۳ مضمون اوقات فراغت گاه به گاه، شکل‌گیری هویت و یادگیری اتفاقی فراغت جدی است. زو و لیو (۲۰۲۲) پژوهشی به عنوان "فرآیند روان‌شناختی و شناخت عاطفی تجربیات گردشگری کودکان در

فرهنگ خانواده چینی" انجام دادند. سونگ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی استراتژی مدیریت مقصد گردشگری برای کودکان پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد تمایل به پرداخت در ترتیب دوره‌های تخصصی برای کودکان خردسال، مکان‌های استراحت، سرویس‌های بهداشتی و حمل‌ونقل در مقصدهای گردشگری کودکان مهم‌ترین عوامل محسوب می‌شوند. پومفرت و وارلی (۲۰۱۹) در پژوهشی به نقش گردشگری ماجراجویانه در خانواده‌ها و تأثیر این نوع از سفرها در روابط خانوادگی، تندرستی، افزایش ماجراجویی و توسعه فردی کودکان پرداخته‌اند. جیراسک و همکاران (۲۰۱۷) در مقاله‌ای نشان دادند که برگزاری اردوها و کمپ‌های خانوادگی اعتمادبه‌نفس کودکان را افزایش می‌دهد. شوکسیا (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای با عنوان تحقیق و تجزیه‌وتحلیل گردشگری کودکان در ایالت ژجیانگ چین به تعیین خصوصیات اصلی تقاضای گردشگری کودکان و خانواده‌های آن‌ها در استان ژجیانگ پرداختند. رهودن و همکاران (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای با عنوان تجربه گردشگری از نگاه یک کودک به این نتیجه رسیدند که کودکان دوست دارند از نظر جسمی فعال باشند، از آزادی و ایمنی کافی برای بازی کردن برخوردار باشند و به‌طور مستقل دوستان جدید خود را انتخاب نمایند.

در مطالعات انجام‌شده مشاهده می‌شود که اغلب آن‌ها بر بررسی گردشگری کودک از دیدگاه کودکان و یا بررسی عوامل تأثیرگذار از نگاه متخصصان متمرکز شده‌اند. درحالی‌که در پژوهش حاضر هم به شناسایی موانع توسعه گردشگری کودک پرداخته و هم عوامل تأثیرگذار را موردبررسی قرار داده است.

مبانی نظری

به‌صورت کلی نظریه‌های موجود در گردشگری بیشتر بر بزرگ‌سالان متمرکز هستند و صدای کودکان در مورد چگونگی ایجاد تجربیات شخصی و کودکانه از طریق گردشگری نادیده گرفته شده است. این امر در تبیین پدیده‌های گردشگری خانوادگی با کودکان، تضادهای متعددی را به همراه داشته است. کودکان از لحاظ تاریخی یک گروه به حاشیه رانده‌شده در تحقیقات گردشگری بوده‌اند. مهم‌ترین مرحله رشد و شکل‌گیری هویت فردی و اجتماعی در دوران کودکی رخ می‌دهد، باید توجه داشت که گردشگری کودک چه نقشی در شکل‌گیری هویت افراد در این سن خواهد داشت (وو و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۶۷). کودکان همیشه نیاز به کشف و تجربه زیبایی‌های هستی دارند و سفر هدفمند آن‌ها می‌تواند پاسخ‌های قابل قبولی به اکثر سؤالات آن‌ها بدهد و از این نظر شاید "کودک گردی" بهترین گزینه برای کودکان کنجکاو و علاقه‌مند باشد (مهاجر و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۲۶). بررسی متون نشان می‌دهد که بسیاری از نویسندگان با تکیه بر نقش کودکان و جوانان به‌عنوان شهروندان فعال به اهمیت داشتن تجربیات معتبر در کودکان و نوجوانان، پرداختن به مسائل واقعی زندگی در بستر طبیعت و بررسی مشکلات و اقدام در این زمینه پرداختند (Chawla, 2015: 438). کودک جهانگرد الهام‌بخش دنیای گردشگری است، حلقه مفقوده‌ای که کمتر موردتوجه قرار می‌گیرد. گردشگری با لمس مستقیم زندگی فراتر از زندگی معمولی، فرصت‌های زیادی را برای ذهن کنجکاو و حساس کودک فراهم می‌کند تا بسیار بیشتر از والدینی که او را همراهی می‌کنند، آموزش ببینند یا در ذهن او تأثیرات بزرگی ایجاد کنند (سلیمان پور، ۱۴۰۰: ۱). گردشگری بستر ساز مراودات اجتماعی است درحالی‌که نقش این پدیده در شکل‌گیری هویت اجتماعی کودکان نادیده گرفته می‌شود (کروبی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۵). دلایل اهمیت گردشگری برای کودکان عبارت‌اند از: دلیل رشد خلاقیت در کودکان، دلیل روان‌شناختی، دلیل تکاملی تربیتی و دلیل گردشگری و کارکرد خانواده (مهاجر و همکاران، ۱۳۹۷: زمانی، ۱۳۹۰؛ Shaw & Dawson, 2001; Orthner & Mancini, 1991).

اما در سال‌های اخیر گردشگری خانواده و کودک به‌عنوان یک اصل در بسیاری از کشورهای جهان موردتوجه قرار گرفته است. گردشگری خانوادگی به دلیل ماهیت مصرفی و همچنین مزایای آن برای عملکرد خانواده، حوزه صنعت و دانشگاه را به‌طور فزاینده‌ای به خود جذب کرده است (Cicero & ceti, 2018: 272; Durko & Petrik, 2013: 123). به‌صورت کلی تاکنون کودکان به‌عنوان بازیگران منفعل در گردشگری در نظر گرفته شده‌اند و صرفاً دیدگاه‌های والدین یا سایر ذینفعان مورد ارزیابی قرار گرفته است؛ اما تغییر رویکرد در این زمینه می‌تواند خلاءهای موجود را پوشش دهد (وو^۱ و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۷۲). در این راستا فعالیت‌های گردشگری سبب رشد مثبت و ارتقای شخصیت کودکان می‌شود و خاطره‌سازی و یادآوری مجدد آن‌ها باعث تحکیم پیوندهای خانوادگی می‌شود (Pomfort & Varley, 2019). گردشگری خانواده و کودک، اعتمادبه‌نفس کودکان را افزایش می‌دهد و تعهد بیشتر و احساس انطباق فرد با شرایط و محیط را در پی دارد (Jirasque et al, 2017: 80).

اما رونق گردشگری به‌صورت کلی بیشتر مدیون بازاریابی است. از اوایل دهه ۱۹۹۰ کودکان به‌عنوان مرکز تصمیم‌گیری موردتوجه بازاریابان قرار گرفتند و این توجه به این دلیل بوده است که کودکان در این دوران نه‌تنها جایگاه خود را به‌عنوان یک مصرف‌کننده مستقل پیدا کرده‌اند بلکه تأثیر عمیق آن‌ها بر فرایند تصمیم‌گیری خرید خانواده‌هایشان بر بازاریابان روشن شده است (Hawkins & Mothersbough, 2010: 195). در عصر حاضر کودکان و نوجوانان سهم بالایی از مصرف سرانه درآمد خانواده را به خود اختصاص می‌دهند و از طرفی دیگر به دلیل تأثیر زیادی که بر نظر والدین دارند می‌توانند نه‌تنها در انتخاب مقصد سفر بلکه بر فعالیت‌های برنامه‌های مقصد نیز تأثیر بگذارند (سلیمان پور، ۱۴۰۰: ۳). کودکان تأثیر بسزایی بر رفتار مصرفی خانواده‌هایشان دارند. این شامل فرآیند تصمیم‌گیری سفر، به‌ویژه هنگام انتخاب جاذبه‌های گردشگری است (Shuxia, 2018: 76; Wang et al, 2004: 183). علاوه بر این، تأثیر آن‌ها بر قدرت خرید گردشگری به‌طور پیوسته در حال توسعه بوده است و انتظار می‌رود در آینده نیز به رشد خود ادامه دهد. بنابراین، مقاصد به‌طور فزاینده‌ای خدمات دوستدار کودک را افزایش داده و اهمیت کودکان را به‌عنوان بخشی از بازار گردشگری موردتوجه قرار می‌دهند (Dollari & Mariuti, 2016). باین‌حال، از نظر رفتار بازار، رفتار مصرف آن‌ها با بزرگ‌سالان متفاوت است (Yewei & Xiaohong, 2020: 670). در این زمینه، تومیک^۲ و همکاران. (۲۰۱۸) بیان می‌کند که بخش بازار کودکان شامل سه زیر بخش به شرح زیر است:

۱. بازار اولیه: جایی که کودکان از پول خود برای خرید محصولات و خدمات موردنیاز خود استفاده می‌کنند.
۲. بازار نفوذ: که در آن کودکان قدرت تأثیرگذاری و تغییر رفتار مصرفی خانواده خود را دارند.
۳. بازار آینده: که در آن کودکان به‌عنوان خریداران آینده دار در نظر گرفته می‌شوند.

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف، نوعی تحقیق کاربردی و از لحاظ روش و ماهیت جز تحقیقات توصیفی است و از نظر بازه زمانی، مقطعی محسوب می‌شود. روشی که در این پژوهش به‌کاررفته شد، آمیزه‌ای از روش‌های تحقیق کتابخانه‌ای، میدانی و پیمایشی است. جامعه آماری موردنظر این تحقیق در بخش کیفی و انجام مصاحبه عبارت است از ۲۳ نفر از کارمندان اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری استان گیلان، کارمندان آژانس‌های مسافرتی و گردشگران ورودی به شهر رشت که دارای حداقل یک فرزند زیر ۱۸ سال دارند، هستند. همچنین در بخش کمی این تحقیق جامعه

1. Wu
2. Tomic

آماري شامل کلیه والدین (گردشگران) ورودی به شهر رشت می‌باشد. نمونه‌گیری به‌صورت روش در دسترس و به شکل تصادفی از بین کلیه این افراد انتخاب گردید. بدین ترتیب تعداد ۳۸۵ نفر به‌عنوان نمونه آماری این تحقیق انتخاب شدند که ۳۷۰ نفر پرسشنامه را پاسخ دادند و قابل‌تحلیل بوده است. پرسشنامه مورد استفاده در ۶ شاخص اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، زیست‌محیطی، زیرساختی، مدیریتی و ایمنی و امنیت و ۳۸ گویه بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای تدوین شده است. در ادامه جهت پایایی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ و استفاده از نرم‌افزار SPSS استفاده شد، به این شکل که بعد از توزیع ۲۰ پرسشنامه به‌عنوان آزمون ابتدایی ضریب آلفای کرونباخ به میزان ۰/۸۳۱ به دست آمد. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (جدول و نمودارهای توزیع فراوانی) و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در بخش کیفی، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تئوری بنیانی و در نرم‌افزار Maxqda2020 استفاده شد. به این صورت که ابتدا کدگذاری باز انجام شد. سپس از کنار هم قرار گرفتن کدهای اولیه مفاهیم ساخته شدند و در نهایت مقولات هسته‌ای استخراج و تحلیل گردید. سپس در بخش بعدی از طریق کمی نمودن این مؤلفه‌ها بر اساس پرسشنامه، مؤلفه‌های ارائه‌شده به‌طور جامع و دقیق مورد آزمون قرار گرفت. در بخش کمی نیز به‌منظور تجزیه و تحلیل این مؤلفه‌ها، از آماره‌های توصیفی و استنباطی مانند دوجمله‌ای، فریدمن و همبستگی با نرم‌افزار SPSS26 استفاده شد.

محدوده مورد مطالعه

رشت یکی از پرجمعیت‌ترین شهرهای شمال ایران و مرکز استان گیلان است. رشت در ۳۰۰ کیلومتری تهران، از شمال به دریای خزر، از شرق و شمال شرق با شهرستان‌های املش و آستانه‌اشرفیه، از جنوب شرقی به سیاهکل، از جنوب به رودبار، از جنوب غربی به شفت، از جنوب غربی با شهرستان‌های صومعه‌سرا و شهرستان شفت همسایه است. این شهر دارای آب‌وهوای نیمه گرمسیری مرطوب با تابستان‌های گرم و مرطوب و زمستان‌های سرد و مرطوب است. جاذبه‌های شهر رشت برای گردشگری عبارت‌اند از شهربازی رشت، شهر شادی، قصر بازی، پارک ملت، پارک شهر رشت، بوستان کشاورز، خانه بازی و شهر مشاغل کیدز ایریا، خانه بازی بادبادک، خانه بازی گل‌های ریحان، دهکده کودک.

یافته‌ها

با توجه به مطالبی که گفته شد، با هدف شناخت و بیان موانع توسعه گردشگری کودک در شهر رشت، مصاحبه با ۲۳ نفر از افراد در سه گروه متخصصان، گردشگران و سرمایه‌گذاران کسب‌وکار انجام گرفت. مصاحبه‌ها بیشتر به‌صورت حضوری انجام شدند و تعداد کمی از مصاحبه‌ها به جهت عدم دسترسی به افراد به‌صورت مجازی انجام پذیرفت. مصاحبه‌ها تا مرحله اشباع تئوریک پیش رفت؛ به‌گونه‌ای که موارد جدیدی از سوی افراد مصاحبه‌شونده بیان نگردید. در فرایند مصاحبه، گفتگوها به‌صورت باز انجام شد و مصاحبه‌شوندگان عقاید و افکار خود را بیان کردند. نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبات، وارد نرم‌افزار مکس کیودا شده و در قالب ۱۲۰ کد وارد شده و در جداول مربوطه طبقه‌بندی شدند. پس از ادغام کدهای مشابه، فراوانی‌های مختلف مشخص گردید و مفاهیم مشابه، در قالب یک کد یکسان دسته‌بندی شدند. در مجموع، تعداد مقولات به‌دست‌آمده به ۵ عدد تحت عنوان اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی، مدیریتی و زیرساختی رسید و مفاهیم به‌دست‌آمده به ۲۳ شاخص رسید.

یکی از مهم‌ترین مقولات هسته‌ای به‌دست‌آمده، مدیریتی است. بحث مدیریت و برنامه‌ریزی اهمیت ویژه‌ای در توسعه گردشگری کودک دارد این مقوله دارای مفاهیم گسترده‌ای همچون: برنامه‌ریزی، دسترسی، تسهیلگر، تبلیغات، ارگان‌های دولتی، حمایت دولت و قوانین می‌باشد. از کدهای مهم به‌دست‌آمده در مقوله مدیریتی، می‌توان به مفهوم قوانین، اشاره کرد که دارای ۹ فراوانی در تکرار این مانع بوده است. در گفتگو با متخصصان به این نکته بارها اشاره شد که نقش دولت در شکل‌گیری این نوع گردشگری بسیار مهم است و بدون سیاست‌گذاری‌های دولت در این زمینه، گردشگری کودک به معنای واقعی خود شکل نخواهد گرفت. از دیگر مفاهیمی که در این مقوله می‌توان به آن اشاره کرد، مفهوم تسهیلگر می‌باشد که دارای ۷ فراوانی بوده است. به گفته متخصصان «کمبود نیروی متخصص تسهیلگر کودک» وجود دارد که یکی از نواقص در زنجیره گردشگری کودک می‌باشد. همچنین مفهوم تبلیغات با ۷ فراوانی بیانگر عدم شناسایی جاذبه‌ها و نبود تبلیغات و محتوا سازی رسانه‌ها در شناخته شدن این نوع گردشگری می‌باشد و همان‌گونه که بازاریابی و تبلیغات نقش بسزایی در گردشگری دارد چنانچه این مفهوم به‌درستی انجام شود شاهد رشد گسترده‌ای در این حوزه خواهیم شد. از دیگر مقولات به‌دست‌آمده مقوله اجتماعی می‌باشد. در این مقوله به ۶ مفهوم با عناوین آموزش، آگاهی، امنیت، اعتماد، هماهنگی و سوانح دست وجود دارد. از کدهای مهم به‌دست‌آمده در مقوله اجتماعی، می‌توان به مفهوم آگاهی، اشاره کرد که دارای ۹ فراوانی می‌باشد و نشانه عدم آگاهی و شناخت خانواده‌ها از مفهوم گردشگری کودک و نیاز کودکان می‌باشد. مفهوم اعتماد از مهم‌ترین موانع احیا گردشگری کودک نیز در این مقوله با ۱۰ فراوانی گویای نگرانی والدین از سپردن کودکانشان به مربیان و مؤسسات گردشگری می‌باشد. از سویی این عدم اعتماد می‌تواند به جهت نگرانی از تأثیرات فرهنگی کودکان بر روی یکدیگر باشد و این نشانگر حساسیت اولیا به فرزندان به‌ویژه تک‌فرزندان می‌باشد. مفهوم آموزش با ۶ فراوانی در این مقوله بیانگر «نبود آموزش کافی برای کودکان در استفاده کردن از فضاهای عمومی» و «نگاه منفی خانواده‌ها در استفاده کودکان از فضاهای گردشگری» می‌باشد و از سویی خانواده‌ها با تورهای گردشگری کودک آشنایی ندارند و گردشگری کودک برایشان ناشناخته می‌باشد.

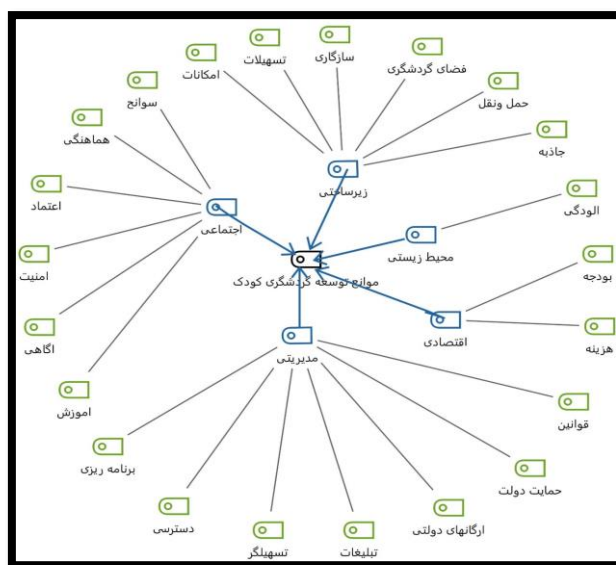
از دیگر مقولاتی که مورد تأکید متخصصان بوده است مقوله زیرساختی می‌باشد که با ۲۷ فراوانی دارای ۶ مفهوم تحت عنوان سازگاری، تسهیلات، امکانات، جاذبه، حمل‌ونقل و فضای گردشگری می‌باشد. یکی از مفاهیم مهم این مقوله، امکانات می‌باشد که دارای ۸ فراوانی در تکرار این مانع بوده است. به عقیده متخصصان ما با «کمبود امکانات و تسهیلات مناسب برای کودکان در اماکن گردشگری مثل پارک و موزه» مواجه هستیم و امکانات با توجه به سن و هیجان‌ات و تاب‌آوری کودکان اختصاص نیافته است. همچنین بنا بر گفته گردشگران در پارک‌های محلی وسایل بازی استاندارد و... تعبیه نشده است. مفهوم جاذبه با ۶ فراوانی بیانگر تفکیک و مناسب‌سازی نشدن جاذبه‌ها می‌باشد. به عقیده یکی از مدیران کسب‌وکار فضاهای مناسب کاربری برای گردشگری کودک در طرح‌های جامع شهری گنجانده نشده است و ظرفیت فضای آموزشی برای مدرسه طبیعت وجود ندارد. یکی دیگر از مقولات، مقوله اقتصادی می‌باشد که دارای مفاهیمی چون هزینه و بودجه با ۷ فراوانی می‌باشد. مفهوم هزینه با ۴ فراوانی به «بالا بودن هزینه تورهای گردشگری برای خانواده‌ها» و «هزینه‌های ساخت‌وساز با توجه به تورم» اشاره دارد که مقرون‌به‌صرفه نبوده است.

جدول شماره ۱ کدها، مفاهیم و مقوله‌های مستخرج از مصاحبه‌ها و شکل شماره ۱ نیز روابط مقوله‌های هسته‌ای و گسترده الگوی طراحی و تدوین بسته‌های گردشگری کودک در رشت را نشان می‌دهد.

جدول ۱. کدها، مفاهیم و مقوله‌ها

مقوله	مفاهیم	کدها
اقتصادی	بودجه	قرار داده نشدن بودجه کافی برای رشد این بخش از گردشگری، پایین بودن بودجه اقتصادی اکثر خانواده‌ها
	هزینه	بالا بودن هزینه تورهای گردشگری برای خانواده‌ها، هزینه‌های ساخت‌وساز با توجه به تورم
	سوانح	افزایش سوانح جاده‌ای، افزایش سوانح رانندگی در اردوهای تفریحی
اجتماعی	هماهنگی	عدم هماهنگی بین ارگان‌های مرتبط (نیروی انتظامی و اماکن و آموزش و پرورش و میراث و ...)، نداشتن زمان کافی برای اختصاص دادن به گردشگری خانوادگی، مسئولانه و دلسوزانه کار نکردن برخی مؤسسات و شرکت‌ها، نگرانی والدین از سپردن کودکان به مربیان، حساسیت داشتن اولیا به فرزندانشان به ویژه تک‌فرزندان
	اعتماد	اطمینان نداشتن خانواده‌ها به شرکت‌ها یا مؤسسات توریستی، نداشتن اعتماد خانواده‌ها به جهت تأثیرات فرهنگی کودکان بر روی یکدیگر، اعتماد نداشتن خانواده‌ها به دیگران حتی نزدیکان
	امنیت	امن نبودن مکان‌های گردشگری، وجود مشکلات امنیتی در برخی از مناطق شهر، نگرانی خانواده‌ها به خاطر نداشتن امنیت جانی فرزندانشان
مدیریتی	آگاهی	نبود آگاهی و آموزش کافی برای خانواده‌ها با اهمیت اکوتراپی، نداشتن اطلاعات کافی از آژانس‌های گردشگری از تورهای گردشگری کودک، آشنا نبودن خانواده‌ها با تورهای گردشگری کودک، نداشتن شناخت از فعالیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری کودکان، کم بودن ظرفیت اجتماعی و آگاهی تسهیلگران، شناخته نشدن نیازهای کودکان در جامعه امروز، آگاهی نداشتن خانواده‌ها از مفهوم گردشگری کودک، آگاهی نداشتن مردم هر منطقه درباره شکل‌گیری فضای گردشگری
	آموزش	آموزش ندیدن کودکان در حیطه گردشگری کودک، نبود آموزش کافی برای کودکان، نگاه منفی خانواده‌ها در استفاده کودکان از فضاهای گردشگری، وابسته بودن کودکان به والدین
	برنامه‌ریزی	نبود برنامه‌ریزی دقیق بین مربیان و تسهیلگران، وجود نداشتن برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب برای کودکان مثل کارگاه‌های هنری و آموزشی، نداشتن برنامه‌ریزی مناسب در این بخش، نبود برنامه‌ریزی برای قشرهای مختلف جامعه
مدیریتی	متخصص	کم بودن افراد متخصص در حوزه گردشگری کودک، نداشتن افراد متخصص برای انجام این طرح
	دسترسی	نبود نقشه راهنمای گردشگری کودک، موجود نبودن کتاب مرجعی که معرف جاذبه‌های شهر رشت باشد، کمبود سرمایه‌گذار در این زمینه، دسترسی نامناسب خانواده‌ها از فضاهای بازی، دسترسی نداشتن به راهنمایان گردشگری کودک، نداشتن افراد متخصص برای انجام این طرح، دسترسی نداشتن به راهنمایان گردشگری کودک
	تسهیلگر	نبود راهنما در گردشگری کودک، کمبود نیروی متخصص تسهیلگر کودک
مدیریتی	تبلیغات	متداول نشدن گردشگری کودک در کشور، نبود تبلیغات و محتواسازی در این زمینه در فضای شهری، شناسایی نشدن جاذبه‌های خاص گردشگری در رشت، شناخته نشدن این نوع گردشگری
	ارگان‌های دولتی	وجود نداشتن سازمان یا نهاد ویژه گردشگری کودک، توجه نداشتن به یادگیری کودکان به صورت گروهی در طبیعت، نبود حفظ تعادل بین سه رکن اساسی توسعه پایدار گردشگری کودک، تخصیص ندادن اعتبارات مناسب دولت برای این بخش، سرمایه‌گذاری نکردن بخش دولتی به صورت گسترده
	حمایت دولت	حمایت نکردن از این نوع گردشگری، نبود حمایت‌های اقتصادی دولت برای تأمین نیازهای مالی و گسترش این صنعت، وجود موانع مدیریتی همچون آیین‌نامه‌های کلی و خط‌مشی جامع و فراگیر
زیرساختی	قوانین	نبود قوانین مناسب برای بخش گردشگری کودک، نبود طرح گردشگری کودک در اولویت برنامه‌ریزی‌های شهری، نبود معیارها و دستورالعمل مناسب برای تسهیلگران، پیش‌بینی نشدن سرمایه‌گذاری لازم، نبود سیاست‌های دولت در خصوص رشد و پرورش کودکان نداشتن جایگاه گردشگری کودک در سیاست‌گذاری‌های معاونت گردشگری در تمام سطوح، تعریف نشدن هیچ واحد یا کارگروهی به‌عنوان متولی گردشگری کودک
	آلودگی	اثرات نامطلوب تخریب و آلودگی محیط‌زیست، آسیب‌پذیری محیط‌زیست
	سازگاری	طراحی زیرساخت‌های گردشگری با اولویت بزرگ‌سالان در دهه‌های گذشته، مناسب نبودن طراحی فضای شهری مناسب گردشگری کودک
زیرساختی	اماکن	نبود محل مناسب برای دوچرخه‌سواری کودکان، نبود زیرساخت‌ها و مکان مناسب برای گردشگری کودکان، ایده ال نبودن اماکن گردشگری و وسایل نقلیه و راه‌ها، نبود مکان‌های مناسب و امن برای کودکان
	امکانات	کمبود امکانات تفریحی مناسب کودکان، نبود امکانات و زیرساخت‌های گردشگری کافی در رشت، کمبود امکانات و تسهیلات، نبود امکانات لازم در پارک‌های محلی برای کودکان مانند وسایل بازی و کف‌پوش
	جاذبه	مناسب‌سازی نشدن جاذبه‌ها برای کودکان از نظر زیرساخت‌ها و امنیت جانی، کمبود مقاصد گردشگری کودک، شناسایی نشدن جاذبه‌های متناسب با سن کودک، تفکیک نشدن تنوع جاذبه‌های گردشگری کودک

نداشتن امکانات حمل و نقل عمومی مناسب برای کودکان، نبود وسایل حمل و نقل استاندارد و قابل اطمینان برای کودکان، کمبود زیرساخت‌ها و ارتباطات	حمل و نقل
مختص نبودن تسهیلات با سن و تاب‌آوری و هیجانات کودک، نبود آژانس‌های گردشگری کودک	تسهیلات
توسعه ندادن فضاهای باز و مناسب برای بازی و تفریح کودکان، مناسب نبودن کیفیت فضاهای بازی از نظر ایمنی و سلامت، تخصیص ندادن فضاهای مناسب کاربری گردشگری کودک در طرح‌های جامع شهری، نداشتن ظرفیت فضای آموزشی برای مدرسه طبیعت	فضای گردشگری

شکل ۱. روابط مقوله‌های هسته‌ای و مفاهیم

در ادامه تأکیدات گروه‌های سنی برای مقولات هسته‌ای نشان می‌دهد که گروه سنی ۳۰-۴۰ سال بیشترین تأکید را بر مقوله مدیریتی داشته‌اند که نشان از اهمیت آن می‌دهد. در رتبه بعدی مقوله اجتماعی و سپس مقوله مدیریتی قرار دارد. در گروه کمتر از ۴۰-۵۰ سال نیز تأکید اصلی بر مقوله اجتماعی می‌باشد. در گروه سنی ۵۰ سال به بالا نیز بیشترین تأکید بر همین مقوله به چشم می‌خورد. همچنین آنچه از تأکیدات گروه‌های تحصیلی برمی‌آید افرادی که دارای تحصیلات کارشناسی ارشد می‌باشند بیشترین تأکید را بر مقوله مدیریتی داشته‌اند و در رتبه بعدی مقوله اجتماعی قرار دارد و افرادی که دارای مقطع دکترا می‌باشند نیز بیشترین تأکید را بر مقوله مدیریتی و زیرساختی داشته‌اند. مطابق جدول شماره ۲ فراوانی جنسیت پاسخگویان مشاهده می‌گردد، بر این اساس ۵۷ درصد از پاسخگویان مرد و ۴۳ درصد نیز زن بودند. همچنین حدود ۴۰ درصد پاسخ‌دهندگان بین ۴۰ تا ۵۰ سال سن داشتند. تحصیلات ۷۵ درصد افراد نیز کاردانی و پایین‌تر بوده است.

جدول ۲. جدول فراوانی مربوط به اطلاعات عمومی پاسخگویان

فراوانی درصد		درصد	
مرد	۲۱۱	۵۷	جنسیت
زن	۱۵۹	۴۳	
کمتر از ۳۰ سال	۳۵	۹.۵	سن
بین ۳۰ تا ۴۰ سال	۸۵	۲۳	
بین ۴۰ تا ۵۰ سال	۱۴۴	۳۸.۹	
بیشتر از ۵۰ سال	۱۰۶	۲۸.۶	
دیپلم و پایین‌تر	۱۲۶	۳۴.۱	تحصیلات

۴۱.۴	۱۵۳	کاردانی
۱۹.۵	۷۲	کارشناسی
۵.۱	۱۹	کارشناسی ارشد
۴۲.۲	۱۵۶	۱ فرزند
۳۱.۱	۱۱۵	۲ فرزند
۲۲.۲	۸۲	۳ فرزند
۴.۶	۱۷	۴ فرزند و یا بیشتر
۳۳.۵	۱۲۴	کمتر از ۱۰ میلیون
۳۱.۱	۱۱۵	۱۰ تا ۲۰ میلیون
۳۳.۲	۱۲۳	۲۰ تا ۳۰ میلیون
۲.۲	۸	بیشتر از ۳۰ میلیون

در ادامه داده‌های جدول توصیفی نشان می‌دهد که از نظر پاسخگویان و میزان اثرگذاری و اهمیت مؤلفه‌های اقتصادی در طراحی بسته‌های گردشگری کودک شهر رشت، بودجه در نظر گرفته‌شده خانواده‌ها برای گردشگری کودک با میانگین ۴/۴۴، و مناسب بودن قیمت با کیفیت خدمات ارائه‌شده و رضایتمندی از هزینه‌های دریافتی تورهای گردشگری کودک با میانگین ۴/۳۴ و ۴، بیشترین اهمیت را دارا می‌باشند. در مؤلفه‌های اجتماعی و فرهنگی نیز، برگزاری جشن‌ها و مراسم ویژه کودکان با میانگین ۴/۳۶، و توجه به احساس راحتی کودکان در طی سفر و فراهم آوردن زمینه مشارکت و همکاری کودکان در جریان گردشگری با میانگین ۴/۳۵، بیشترین اهمیت را دارا می‌باشند. در مؤلفه زیست‌محیطی، کیفیت آب با میانگین ۴/۴۶، و آلودگی هوا و آلودگی خاک با میانگین ۴/۳۰، بیشترین اهمیت را دارا می‌باشند. در مؤلفه زیرساختی، دسترسی به خدمات شهری با میانگین ۴/۴۳، و ساخت فضاهای بازی متناسب با نیاز کودکان با میانگین ۴/۴۲ و زیباسازی محیط گردشگری کودک با میانگین ۴/۳۹، بیشترین اهمیت را دارا می‌باشند. در مؤلفه‌های مدیریتی، اتخاذ سیاست‌های لازم برای جذب و آموزش تسهیلگر کودک با میانگین ۴/۴۰، و در دسترس بودن پرسنل آموزش‌دیده برای پاسخ‌گویی و نظارت دولت بر واحدهای ارائه‌دهنده خدمات گردشگری با میانگین ۴/۳۹ و ۴/۳۰، بیشترین اهمیت را دارا می‌باشند. در مؤلفه ایمنی و امنیت، وجود امنیت اجتماعی برای کودکان با میانگین ۴/۶۶، و دسترسی به خدمات پزشکی برای کودکان و مدیریت زباله برای تضمین محیطی امن و سالم برای کودکان با میانگین (۴/۵۶) و (۴/۴۵)، بیشترین اهمیت را دارا می‌باشند.

جدول ۳. جدول آمار توصیفی گویه‌های مؤثر در گردشگری کودک

شاخص‌ها	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار
اقتصادی	رضایتمندی از هزینه‌های دریافتی تورهای گردشگری کودک	۴	۰/۸۱
	مناسب بودن قیمت با کیفیت خدمات ارائه‌شده	۴/۳۴	۰/۷۷
	بودجه در نظر گرفته‌شده خانواده‌ها برای گردشگری کودک	۴/۴۴	۰/۷۴
	گسترش مهارت‌های ارتباطی کودک با محیط و هم‌سن‌وسالان	۴/۲۴	۰/۷۷
اجتماعی و فرهنگی	فراهم آوردن زمینه مشارکت و همکاری کودکان در جریان گردشگری	۴/۳۵	۰/۷۶
	آگاهی‌رسانی به والدین درباره حقوق کودک	۴/۱۵	۰/۷۰
	توجه به احساس راحتی کودکان در طی سفر	۴/۳۵	۰/۷۶
	برگزاری مسابقات علمی برای کودکان	۴/۱۲	۰/۷۳
	برگزاری مسابقات ورزشی ویژه کودکان	۴/۱۲	۰/۷۲
	ایجاد انگیزه برای یادگیری	۴/۲۲	۰/۶۹
	برگزاری سفرهای ماجراجویانه و کشفی	۴/۱۲	۰/۸۰
	برقراری و تقویت فعالیت‌های گروهی در بین کودکان	۴/۱۸	۰/۶۷

۰/۷۴	۴/۱۳	تخلیه هیجان‌ات کودک	زیست‌محیطی
۰/۸۲	۴/۲۷	ارائه محتواهای آموزشی و علمی به کودک	
۰/۸۰	۴/۳۶	برگزاری جشن‌ها و مراسم ویژه کودکان	
۰/۷۴	۴/۲۳	استفاده نکردن از آلاینده‌های زیست‌محیطی مثل (ظروف یک‌بار مصرف و پلاستیک و...)	
۰/۸۳	۴/۰۵	وجود محیط‌زیست سالم و بهداشتی	
۰/۷۵	۴/۱۷	حجم ترافیک شهر رشت	
۰/۷۱	۴/۴۶	کیفیت آب	
۰/۷۷	۴/۲۴	سطح آلودگی‌های صوتی	
۰/۷۱	۴/۳۰	کیفیت خاک	
۰/۷۵	۴/۳۰	آلودگی هوا	
۰/۷۳	۴/۱۳	رضایت از تسهیلات گردشگری خانواده شهر رشت مثل (محل اقامت و رستوران و...)	زیرساختی
۰/۷۶	۴/۴۲	فضاهای بازی متناسب با نیاز کودکان	
۰/۷۴	۴/۱۵	فضای سبز مناسب ورزش برای کودکان	
۰/۶۹	۴/۳۹	زیباسازی محیط گردشگری کودک	
۰/۷۶	۴/۴۳	دسترسی به خدمات شهری مثل (سرویس بهداشتی، سوپرمارکت و...)	
۰/۷۸	۴/۲۰	برگزاری نمایشگاه‌ها و فروشگاه‌های تخصصی محصولات کودک	
۰/۷۱	۴/۳۰	متناسب بودن وسایل بازی با شرایط سنی کودکان	
۰/۷۱	۴/۳۴	تبلیغات رسانه‌ای در شناسایی گردشگری کودک	
۰/۷۲	۴/۳۰	نظارت دولت بر واحدهای ارائه‌دهنده خدمات گردشگری	
۰/۷۰	۴/۴۰	اتخاذ سیاست‌های لازم برای جذب و آموزش تسهیلاتگر کودک (مربی و روانشناس و...)	
۰/۶۸	۴/۳۹	در دسترس بودن پرسنل آموزش‌دیده برای پاسخ‌گویی به شرایط اضطراری مربوط به کودکان	ایمنی و امنیت
۰/۷۷	۴/۶۶	وجود امنیت اجتماعی برای کودکان	
۰/۹۷	۴/۲۸	ایمنی و استاندارد بودن وسایل بازی	
۰/۸۱	۴/۵۶	دسترسی به خدمات پزشکی برای کودکان	
۰/۸۷	۴/۰۶	رعایت استانداردهای ایمنی پارک‌ها و امکانات طراحی‌شده برای کودکان	
۰/۹۰	۴/۴۵	مدیریت زباله برای تضمین محیطی امن و سالم برای کودکان در مناطق گردشگری	

با توجه به نتایج آزمون دوجمله‌ای، همان‌طور که در جدول شماره شش مشاهده می‌گردد میزان سطح معنی‌داری در خصوص تمامی شاخص‌های موردتحقیق کمتر از ۰/۰۵ بوده است و بنابراین در خصوص همه مؤلفه‌ها می‌توان بیان داشت که در طراحی بسته‌های گردشگری کودک تأثیر دارند. در خصوص شاخص اقتصادی ۶۶ درصد پاسخ‌دهندگان معتقدند که تأثیر بیشتر از حد متوسط یعنی ۳ را بر گردشگری کودک دارد. در شاخص اجتماعی و فرهنگی نیز ۲۴۱ نفر یا ۶۵ درصد قائل بر تأثیر بیشتر از حد متوسط بودند. در شاخص زیست‌محیطی و ایمنی و امنیت نیز ۶۳ درصد پاسخ‌دهندگان به ۳ و بیشتر امتیاز دادند. در شاخص زیرساختی و مدیریتی به ترتیب ۶۱ و ۶۲ درصد بیشتر از ۳ را انتخاب نموده‌اند.

جدول ۴. نتایج آزمون دوجمله‌ای شاخص‌های مؤثر در گردشگری کودک

شاخص‌ها	طبقه	تعداد (درصد)	نسبت آزمون	سطح معنی‌داری
اقتصادی	۳<=	(۶۶٪)۲۴۶	۰/۵۰	*.../۰
	۳>	(۳۴٪)۱۲۴		
اجتماعی و فرهنگی	۳<=	(۶۵٪)۲۴۱	۰/۵۰	*.../۰
	۳>	(۳۵٪)۱۲۹		
زیست‌محیطی	۳<=	(۶۳٪)۲۳۴	۰/۵۰	*.../۰
	۳>	(۳۷٪)۱۳۶		

زیرساختی	۳<=	(۶۱٪)۲۲۴	۰/۵۰	*.۰۰۰/۰
	۳>	(۳۹٪)۱۴۴		
مدیریتی	۳<=	(۶۲٪)۲۳۱	۰/۵۰	*.۰/۰۰۰
	۳>	(۳۸٪)۱۳۹		
ایمنی و امنیت	۳<=	(۶۳٪)۲۳۳	۰/۵۰	*.۰/۰۰۰
	۳>	(۳۷٪)۱۳۷		

* سطح معنی‌داری $P \leq 0.05$

در ادامه به رتبه‌بندی شاخص‌های مورد مطالعه با استفاده از آزمون فریدمن پرداخته شده است. مشاهده می‌گردد که به ترتیب شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، زیست‌محیطی، زیرساختی، مدیریتی و ایمنی و امنیت بیشترین تأثیر را بر گردشگری کودک دارند.

جدول ۵. نتایج آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی شاخص‌های مؤثر در گردشگری کودک

شاخص‌ها	میانگین رتبه‌ها
اقتصادی	۳/۳۹
اجتماعی و فرهنگی	۳/۱۱
زیست‌محیطی	۳/۳۱
زیرساختی	۳/۶۸
مدیریتی	۳/۹۰
ایمنی و امنیت	۳/۶۱
خی دو	۴۵/۴۳۴
درجه آزادی	۵
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰

در ادامه از آزمون همبستگی برای بررسی وجود روابط معنی‌دار بین متغیرها استفاده می‌شود. جدول شماره ۸ ماتریسی همبستگی نتایج حاصل از آزمون همبستگی اسپیرمن را نشان می‌دهد. با توجه به این جدول مشاهده می‌شود که بین مؤلفه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی، زیرساختی و زیست‌محیطی همبستگی معناداری وجود داشت. همبستگی بین مؤلفه‌های فرهنگی اجتماعی و مدیریتی نیز معنادار بوده است. همچنین بین سواد مؤلفه زیست‌محیطی، مدیریت و ایمنی نیز ارتباط معناداری وجود داشت است. در نهایت بین مؤلفه زیرساختی و مدیریت نیز همبستگی وجود داشت.

جدول ۶. ضریب همبستگی خطی مؤلفه‌های مؤثر در طراحی بسته‌های گردشگری کودک

متغیرها	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	زیست‌محیطی	زیرساختی	مدیریتی	ایمنی و امنیت
اقتصادی	۱					
اجتماعی و فرهنگی	*.۰/۱۶۸	۱				
زیست‌محیطی	*.۰/۳۴۶	*.۰/۲۷۲	۱			
زیرساختی	*.۰/۲۴۵	۰/۰۴۷	۰/۰۷۳	۱		
مدیریتی	۰/۰۴۹	*.۰/۲۰۰	*.۰/۱۴۸	*.۰/۲۲۷	۱	
ایمنی و امنیت	۰/۰۸۴	۰/۱۰۰	*.۰/۱۷۷	۰/۱۰۲	*.۰/۰۶۶	۱

* سطح معنی‌داری $P \leq 0.05$

بحث

به صورت کلی از دیدگاه متخصصان، شاخص‌های مؤثر در توسعه گردشگری کودک تحت ۵ دسته عوامل هسته‌ای: اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، زیست‌محیطی، مدیریتی و زیرساختی قرار دارند. همچنین از دیدگاه گردشگران نیز مؤلفه‌های ایمنی و امنیت، مدیریتی، زیرساختی، اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی و فرهنگی از اولویت‌های دارای اهمیت و مورد توجه در گردشگری کودک می‌باشد. در تبیین نتایج باید بیان داشت که یک از مهم‌ترین ارکان توسعه گردشگری کودک در کشور علاوه بر احساس زیباشناختی کودکانه و عامل اقتصادی که شالوده طراحی و توسعه گردشگری در تمامی حوزه‌ها می‌باشد، در نظر داشتن امنیت‌های اجتماعی و حفظ ایمنی و سلامت کودک و رعایت استانداردهای ایمنی در طراحی فضاهای گردشگری می‌باشد. یکی دیگر از مؤلفه‌ها عامل اجتماعی می‌باشد، در این مورد از آنجایی که صنعت گردشگری فرآیندی اجتماعی-محیطی است و حضور گردشگران کودک در خانواده و مشارکت با اجتماع سایر گردشگران و جامعه میزبان رخ می‌دهد وجود و رعایت معیارهای اجتماعی و فرهنگی زمینه رضایت کودک و توسعه این نوع گردشگری را فراهم می‌سازد. توجه به عوامل زیست‌محیطی نیز یکی دیگر از مؤلفه‌های اثرگذار بر طراحی و تدوین بسته‌های گردشگری کودک می‌باشد، در این ارتباط باید گفت فضاهای دوستدار کودک به طور عمده به دنبال ایجاد بستری مناسب در محیط‌های گردشگری برای سرگرمی و تفریح، آموزش و پرورش، رشد فکری و اجتماعی این افراد می‌باشد که باید به‌دوراز هرگونه مسائل و مشکلات زیست‌محیطی از جمله آلودگی آب‌وهوا، آلودگی خاک، آلودگی‌های صوتی و استفاده از آلاینده‌های مخرب زیست باشد. مؤلفه مهم دیگر مؤلفه‌های مدیریتی است، به‌طور کل لازمه مدیریت صنعت گردشگری در هر منطقه‌ای تدوین یک برنامه مدیریتی متناسب با ویژگی‌های بوم‌شناختی، اقتصادی و اجتماعی آن منطقه می‌باشد که این برنامه به مدیریت گردشگری، تسهیلات و امکانات مرتبط با آن کمک می‌نماید. از این توجه به مسائل مدیریتی در حوزه کلان و دولتی و اتخاذ سیاست‌های در حوزه گردشگری کودک بسیار حیاتی می‌باشد. در مورد وجود زیرساخت‌های لازم نیز باید گفت هر جامعه‌ای در هر حوزه‌ای نیازمند امکانات مناسب نرم‌افزاری و سخت‌افزاری برای تأمین نیازهای خود می‌باشد. در حوزه گردشگری کودک امکانات و خدمات شهری و همچنین وجود زیرساخت‌های حوزه سرگرمی و گردشگری کودک از پیش‌نیازهای اساسی می‌باشد. در نهایت نتایج حاصل از این تحقیق همسو با نتایج تحقیقات پیشین داخلی از جمله مهاجر و همکاران (۱۳۹۹)، اسعدی و همکاران (۱۳۹۹) و نعمتی گیو (۱۳۹۶) همسو می‌باشد. همچنین نتایج تحقیقات خارجی از جمله شوکسیا (۲۰۱۸)، پری و همکاران (۲۰۱۸) و فنگ خیاو هونگ و لی می (۲۰۱۶) نیز با نتایج تحقیق حاضر تطابق داشته است.

نتیجه‌گیری

گردشگری، سفری است که با انگیزه گردش و هدف لذت بردن و تفریح و استراحت انجام می‌شود. گردشگری به‌عنوان یکی از سریع‌ترین بخش‌های اقتصادی در حال رشد است. کشورهای پیشرو در این بعد از فعالیت‌های اقتصادی، سالانه سهم عمده‌ای از درآمدهای ناشی از ورود گردشگران را به خود اختصاص می‌دهند. در گردشگری شرط سنی لحاظ نشده است، از این رو کودکان می‌توانند گردشگر محسوب شوند. کودکان جزو آن گروه‌های اجتماعی هستند که تاکنون در گردشگری توجه چندانی به تأمین نیازهای حال و آینده و خواسته‌های ویژه آنان نشده است. کودکان که از اعضای حمایت‌پذیر جامعه به شمار می‌روند اغلب به همراه خانواده‌ها در بسیاری از سفرها حضور دارند و می‌توانند تأثیر زیادی بر والدین خود داشته باشند؛ خواه در تصمیم‌گیری برای مقصد یا در فعالیت‌هایی که در آنجا انجام می‌دهند. در جریان بسط

گفتمان گردشگری برای همه، امروزه گردشگری کودک به‌مثابه قسمی مهم از گردشگری شناخته و پذیرفته شده است، با این حال گردشگری کودک یک موضوع جدید و نوپاست که کمتر به آن توجه شده است. در این قسم از گردشگری تلاش می‌شود با توجه به ملاحظات خاص کودکان، به نیاز کودکان به گردشگری به‌مثابه فعالیتی در خور توجه پاسخ داده شود. در این زمینه تحقیقات اندکی در حوزه گردشگری کودک و مؤلفه‌های مؤثر بر انجام شده است. از این رو این تحقیق با هدف بررسی عوامل تأثیرگذار بر گردشگری کودک در شهر رشت انجام گردید. با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاد می‌شود فعالان حوزه گردشگری از جمله دفاتر گردشگری با برگزاری تورهای گردشگری متنوع به‌ویژه تورهای فرهنگی و طبیعت‌گردی، مطابق با نیازهای کودکان در اماکنی همچون طبیعت و یا موزه‌ها و آثار تاریخی و برگزاری وقایع و رخدادهای مهم مخصوص کودکان از جمله قصه‌گویی، بازی‌های کودکانه، نقاشی یا مجسمه بازی و ... به رونق گردشگری کودک یاری رسانند. همچنین با تهیه و تدوین یک برنامه بلندمدت و اتخاذ سیاست‌های لازم و همچنین رعایت استانداردهای بین‌المللی در حوزه گردشگری کودک امکان توسعه این بخش از گردشگری در مناطق گردشگری کشور فراهم گردد. از جمله محدودیت‌های انجام این تحقیق نیز می‌توان به مواردی مانند پیدا نمودن گردشگران که به‌صورت خانوادگی به شهر رشت مسافرت نموده‌اند و جلب همکاری آن‌ها به‌منظور تکمیل پرسشنامه و همچنین دشواری انجام مصاحبه با گروه‌های هدف بوده است. برای پژوهش آتی نیز پیشنهاد می‌شود جاذبه‌های مختلف گردشگری شهری برای کودکان در تحقیقات لحاظ شود. همچنین سنجش ادراکات و تمایلات گردشگری کودکان با استفاده از روش‌های کیفی و به‌صورت عمیق مورد مطالعه قرار گیرد.

حامی مالی

این اثر حامی مالی ندارد.

سهام نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمامی بخش‌ها و مراحل پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رسانند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقاله را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

اسعدی، میر محمد؛ فلاح تفتی، حامد و زحمتکش سردوراهی، مهدیه. (۱۳۹۹). شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های توسعه گردشگری کودک از منظر ویژگی‌های فرهنگی، زیرساختی و ظاهری مقصد (مورد مطالعه: شهر یزد)، فصلنامه

گردشگری و توسعه، ۹ (۲)، ۹۷-۱۱۲. [Doi:10.22034/jtd.2019.188977.1761](https://doi.org/10.22034/jtd.2019.188977.1761)

تقوایی، مسعود و رضای آدریانی، سهیلا. (۱۴۰۱). شناسایی شاخص‌های فضای سبز دوستدار کودک (مطالعه موردی:

پارک ناژوان اصفهان). فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۶ (۸۰)، ۶۱-۸۱. [Doi:10.22034/gp.2022.44672.2788](https://doi.org/10.22034/gp.2022.44672.2788)

- زمانی، زهرا. (۱۳۸۸). کودک، طبیعت، شهر؛ ضرورت بازگرداندن منظرهای طبیعی به محیط زندگی کودکان. ماهنامه تخصصی منظر. (۴)، صص ۵۸-۶۱.
- سلیمان پور، نجمه. (۱۴۰۰). کودک گردشگر الهامبخش دنیای گردشگری. فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۵ (۶۶)، ۱-۶.
- کروبی، مهدی؛ ضیائی، محمود و محمدی، زهره. (۱۳۹۷). طراحی یک مدل تحلیلی کیفی نگرش گردشگری کودکان در جهت توسعه اجتماعی از طریق سرمایه‌های ناملموس. مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۱۰ (۳)، ۴۵-۶۶.
- مهاجر، بشرا؛ زاهد شفیعی و علیرضا خواجه احمد عطاری. (۱۳۹۷). نقش گردشگری خالق هنر محور با تأکید بر آموزش صنایع دستی به کودکان (مطالعه موردی: شهر اصفهان). فصلنامه ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۸ (۳)، ۲۱۷-۲۴۰.

References

- Asadi, M. M., Fallah Tafti, H., & Zahmatkesh Saredorahi, M. (2020). Identification and analysis of child tourism development components based on cultural, infrastructure and physical characteristics of the destination (Case study: Yazd City). *Journal of Tourism and Development*, 9(2), 97-112. doi: 10.22034/jtd.2019.188977.1761 [In Persian]
- Chawla, Louise. (2015). Benefits of Nature Contact for Children. *CPL Bibliography*, 30 (4): 433-452. DOI:10.1177/0885412215595441
- Ciciro, L. & Osti, I. (2018) Guset editorial. *Young Consumers*, 19(2), 121- 126.
- Dallari, F., & Mariotti, A. (2016). Children in Tourism: a fresh perspective?. The experience in Italy, from summer camps to the Seninter project. *Via. Tourism Review*, (10).
- Desforges, L. (2000). Traveling the world: Identity and travel biography. *Annals of tourism research*, 27(4), 926-945. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(99\)00125-5](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(99)00125-5)
- Durko, A. M., & Petrick, J. F. (2013). Family and relationship benefits of travel experiences. *Journal of travel research*, 52(6), 720-730. <https://doi.org/10.1177/0047287513496478>
- Hawkins, D. I., & Mothersbough, D. L. (2010). *Consumer behavior: Building marketing strategy* (11th ed. ed.). NY: McGraw.Hill. pp. 193-218.
- Jirásek, I., Roberson, D. N., & Jirásková, M. (2017). "The impact of families camping together: Opportunities for personal and social development". *Leisure Sciences*, 39(1), 79-93. <https://doi.org/10.1080/01490400.2015.1136251>
- Karoubi, M., Ziaee, M., & Mohammadi, Z. (2018). Designing an Analytical Qualitative Model of Children's Tourism Attitude towards Social Development through Intangible Assets. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 3, 45-66. [In Persian]
- Mohajer, B., Shafiee, Z., & Khaje ahmad attari, A. (2019). Identifying the Role of Creative Art-Based Tourism with an emphasis on handicrafts education to Children. *Journal of Innovation and Creativity in Human Science*, 3, 217-240. [In Persian]
- Nugroho, A. M. (2019, August). Child-friendly Kampoong: quality of play value criteria for children's identity and play place in Malang, Indonesia. *In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 314, (1), 012080. IOP Publishing.
- Orthner, Denni K., & Mancini, J. (1990). Leisure impacts on family interaction and cohesion. *Journal of Leisure Research*, 22(2), 125-127. <https://doi.org/10.1080/00222216.1990.11969820>
- Pomfret, G. & Varley, P. (2019). Families at leisure outdoors: well-being through adventure. *Leisure studies*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/02614367.2019.1600574>
- Rhoden, S., Hunter-Jones, P., & Miller, A. (2016). Tourism experiences through the eyes of a child. *Annals of Leisure Research*, 19(4), 424-443. <https://doi.org/10.1080/11745398.2015.1134337>
- Shaw, Susan. M., & Dawson, D. (2001). Purposive leisure: Examining parental discourses on family activities. *Leisure Sciences*, 23(4). DOI:10.1080/01490400152809098
- Shuxia, W. (2018). Children Tourism Investigation and Analysis in Zhejiang Province, China. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 6(3), 74-81.

- Soleimanpour, N. (2022). The child tourist who inspires the world of tourism. *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 5 (66), 1-6. [In Persian]
- Song, H., Park, C., & Kim, M. (2020). Tourism Destination Management Strategy for Young Children: Willingness to Pay for Child-Friendly Tourism Facilities and Services at a Heritage Site. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(19), 1-13. DOI:10.3390/ijerph17197100
- Taghvaei, M. & Rezaiee adaryani, S. (2022). Identify the characteristics of a child-friendly green space (Case study: Isfahan Nazhvan Park). *Journal of Geography and Planning*, 26(80), 81-61. doi: 10.22034/gp.2022.44672.2788 [In Persian]
- Tomić, S., Leković, K., Marić, D., & Paskaš, N. (2018). The Role of Children in Family Vacation Decision-Making Process. *TEME*, XLII(2), pp.663-664.
- UNICEF. (2021). *Convention on the Rights of the Child*. UNICEF. Available at: <https://www.unicef.org/childrights-convention/convention-text#> (Retrieved August 8, 2021).
- Wang, K., Hsieh, A., Yeh, Y., & Tsai, C. (2004). Who is the Decision-maker: The Parents or the Child in Group Package Tours?. *Tourism Management*, 25, 183-184. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(03\)00093-1](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(03)00093-1)
- Wu, M. Y., Wall, G., Zu, Y., & Ying, T. (2019). Chinese children's family tourism experiences. *Tourism Management Perspectives*, 29, 166-175. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2018.11.003>
- XiaoHong, F., and MiMi, L. (2016). Children Tourism: A Literature Review. *Tourism Tribune*, 31(9), 61-71.
- Yewei, C., & Xiaohong, F. (2020). Little Children with Giant Power: The Influence of Product Knowledge on Family Holiday Decision Impact in Perspective of Tourism Attachment at Heritage Destination. *Revista Argentina de Clínica Psicológica*, XXIX(4), pp. 697-704.
- zamani, Z. (2010). Child, Nature, City; The Necessity of Restoring Natural Landscapes to Children's Living Environment. *MANZAR. the Scientific Journal of landscape*, 1(4), 58-61. [In Persian]